



JERZY LESZEK

## **Kierunki dalszych poszukiwań**

### *Directions of further investigations*

Mijający XX wiek przyniósł niekwestionowane przemiany w obrazie współczesnej psychiatrii. Niewątpliwym wyznacznikiem rozwoju psychiatrii obecnego wieku było wprowadzenie do terapii neuroleptyków, co spowodowało radykalną zmianę dotychczasowego obrazu psychiatrii, następnie w latach siedemdziesiątych klozapiny, stanowiącej katalizator dalszych przemian, skutkujących pojawieniem się atypowych neuroleptyków i leków przeciwdepresyjnych o unikalnych mechanizmach działania, pozwalających na maksymalne ograniczenie objawów niepożądanych.

Przemiany w psychiatrii dotyczyły również samej formuły funkcjonowania lecznictwa psychiatrycznego. W szeroko pojętej trosce o pacjentów i ich rodziny przeprowadza się decentralizację lecznictwa psychiatrycznego eliminując stare struktury, proponując „pośrednie” formy terapii, takie jak np. oddziały dzienne, nocne, hostele itp., co niewątpliwie ułatwia integrację pochorobową ze środowiskiem.

Bezsprzecznym osiągnięciem współczesnej psychiatrii światowej, w tym również polskiej jest zwrócenie uwagi na jakość życia pacjentów.

Przyczyniają się do tego wspaniałe osiągnięcia w dziedzinie nauk biologiczno-medycznych, a w szczególności neurobiologii, pozwalające np. na wprowadzanie nowych leków wzmagających neurotransmisję serotonergiczną (skutecznych w leczeniu depresji, ale także innych zaburzeń np. odżywiania, zespołu natręctw itp.), czy też działających w szerokim systemie neuroprzekazników mózgowych, znajdujących zastosowanie w leczeniu schizofrenii.

Jednym z ważnych torów zainteresowań współczesnej psychiatrii, a szczególnie psychogeriatrii, jest problematyka ludzi w wieku podeszłym, towarzyszące choroby, w tym zaburzenia psychiczne, a szczególnie neurozwyrodnieniowe z chorobą Alzheimera na czele. Były one niewątpliwym wyzwaniem dla psychiatrii i nauk pokrewnych mijającego wieku, a wobec obserwowanego wydłużania się życia ludzkiego w krajach wysoko uprzemysłowionych, w tym również w Polsce, stanowić będą jeden z podstawowych, wymagających zdecydowanego rozwiązania problemów w najbliższych dekadach.

Psychiatria stanowi obecnie jedną z najbardziej fascynujących dziedzin nauk medycznych. Pomimo jej niewątpliwego postępu, nadal istnieje stygmat choroby psychicznej, a osoby z tymi schorzeniami (i nierzadko ich opiekunowie) zbyt często jeszcze spotykają się z nieprzyjaznymi reakcjami otoczenia, których zazwyczaj głównym źródłem są obawy wynikające z lęku i niewiedzy. Można żywić nadzieję, że dalszy postęp nauki i opracowywane już obecnie programy antystygmatyzacyjne, przyczynią się do zasadniczej rewizji takich postaw.

Należy z satysfakcją podkreślić, iż pomimo różnych zawirowań historycznych w mijającym burzliwym XX wieku, psychiatria i psychiatrzy polscy nie poddali się wpływowi obcych ideologii, a szczególnie upodlających godność człowieka ideologii totalitarnych.

Przed psychiatrią światową, w tym również polską, u progu nowego milenium stają nadal ważne problemy wymagające rozwiązania, do których można zaliczyć m.in. następujące.

- Ostateczne rozwiązanie problematyki etiopatogenezy wielu schorzeń psychicznych, w szczególności psychoz endogennych i chorób neurozwyrodnieniowych. Umożliwi to w pełni adekwatne (tj. przyczynowe) ich leczenie. Duże nadzieje należy wiązać w tym względzie z przelomowymi odkryciami nauk biologicznych, a szczególnie biologii molekularnej i genetyki (intensyfikacja prac nad genomem komórkowym).
- Dalsze działania ukierunkowane na poprawę jakości życia, będące również wynikiem wprowadzania nowych generacji leków.
- Organizacja opieki zdrowotnej podlega obecnie istotnym przemianom: występuje tendencja do zwiększania roli lekarzy ogólnych i pierwszego kontaktu. Prawdopodobnie zmiany w tym kierunku będą postępować. Psychiatria w tym systemie będzie odgrywać coraz większą, należną jej rolę.
- Z końcem upływającego stulecia nasilają się nadzieje na wprowadzenie nowych strategii mogących mieć istotny wpływ na redukcję przewlekłości schorzeń i chorobowości. Wydaje się, że psychiatria środowiskowa z dalszą rozbudową pośrednich form leczenia psychiatrycznego, tworzeniem się grup samopomocowych, decentralizacją leczenia psychiatrycznego, odgrywać będzie coraz większą rolę.
- Dalszy rozwój zintegrowanych koncepcji terapeutycznych, dostosowanych do indywidualnych potrzeb pacjenta, obejmujących szeroko aspekty leczenia, od farmakoterapii do oddziaływań psychosocjoterapeutycznych i rehabilitacyjnych.

Doc. Jerzy Leszek

Klinika Psychiatrii Akademii Medycznej,  
ul. Kraszewskiego 25, 50-229 Wrocław